

*Атамась Г. П., кандидат економічних наук, доцент,
Одеський державний університет інтелектуальних технологій та зв'язку*

*Петренко О. П., кандидат економічних наук, доцент,
Одеський державний аграрний університет*

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ РОЛЬ В СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Цифрові технології в сучасних умовах розвиваються стрімкими темпами про що свідчить їх великий вплив на життя людини та практично на всі сфери її діяльності. Але оскільки цифрові технології тільки набувають інтенсивного розвитку, їх сфери та можливості ще не досить точно окреслені та освоєні.

Зараз розробляється наступний рівень цифрових технологій - рівень віртуальної та доповненої реальності, штучного інтелекту, робототехніки, Інтернету, речей «розумних систем» тощо. У майбутньому можлива глибока інтеграція комп'ютерів і людського мозку та створення нейро-інтерфейсів. Під час поєднання цифрових технологій з технологіями інших сфер, а саме: фінансовими, соціальними, гуманітарними тощо, з'являється можливість реалізувати «нові реалії», включаючи «цифрову» освіту.

Багато вчених займаються загальними питаннями вищої освіти, економікою вищої освіти та тенденціями її розвитку. Однак було визнано, що проблема цифровізації у вищій освіті не була повністю вирішена, що саме й обумовило вибір актуальної теми дослідження.

Наразі в суспільстві неминуче складаються та існують певні соціально-економічні відносини, на основі чого формується певний соціально-економічний порядок, який їх координує та регулює.

Економічні, соціальні, інтелектуальні та будь-які інші зміни не можуть відбутися без змін у вищій освіті. Так, в Одеській області вища освіта була представлена 20 вищими навчальними закладами (2019/2020 навчальний рік), в яких навчалось 85298 студентів (табл.1). Поряд з цим відбувається підготовка аспірантів (табл.2) та докторантів (табл.3).

Аналіз змін, що відбулися за цей період у навчанні студентів практично в усіх великих університетах (за невеликими винятками), приводить до сумного висновку: сучасні здобувачі вищої освіти все більше відходять від наукомісткої природничо-технічної освіти, принаймні за середньосвітовими мірками. Інакше кажучи, розрив між розвинутими країнами світу та рівнем базової природничо-технічної освіти і науки стрімко зростає і в багатьох аспектах стає практично непереборним.

Таблиця 1 - Динаміка закладів вищої освіти Одеської області за десятирічний період (на початок року)*

Показники	Університети, академії, інститути (н.р.)						2019/20 н.р. до 2000/01н.р. %	2019/20н.р. до 2018/19н.р. %
	2000/01	2005/06	2010/11	2015/16	2018/19	2019/20		
Кількість закладів, од.	20	22	22	21	21	20	100	95,23
У них студентів, осіб	88380	119529	127175	97648	91648	85298	96,51	93,07
- за денною формою навчання	53062	70662	77489	69183	66265	61856	116,57	93,34
Кількість осіб, прийнятих на навчання, осіб	19586	26132	23348	18235	16957	17034	86,97	100,45
- за денною формою навчання	12564	16890	17520	14990	13984	14318	113,96	102,38
Кількість осіб, випущених із закладів, осіб	19502	18878	30913	26504	25147	20444	104,83	81,29
- за денною формою навчання	14359	11278	16691	16534	16886	13279	92,47	78,63

*Складено за даними головного управління статистики в Одеській області [1]

Освіта стала масовою, про це свідчить зарахування до ВНЗ малопідготовлених здобувачів та відсутність мотивації до навчання. Освітнє середовище перерозподілено: Одеські університети програють в конкуренції з іноземними університетами. За кордон переводиться багато талановитих студентів і перспективних дослідників. Дуже серйозним є брак фінансування наукових програм, та розвитку матеріально-технологічної бази. Державного фінансування виключно вистачає тільки на захищені статті бюджету (зарплати, стипендії, оплата енергоносіїв), а закупівля цінного обладнання для розвитку цифрової інфраструктури обмежена можливістю власних надходжень.

Таблиця 2 - Динаміка підготовки аспірантів у вищих закладах Одеської області за десятирічний період (на початок року)*

Показники	2000р.	2005р.	2010р.	2015р.	2018р.	2019р.	2020р.	2020р. до 2000р.	2020р. до 2019р.
Кількість наукових установ та закладів вищої освіти, які мають аспірантуру, од.	22	28	28	27	22	24	24	109,09	100
Кількість аспірантів на кінець року, осіб	1801	2010	2317	2035	1529	1731	1741	96,66	100,57
Кількість осіб, зарахованих до аспірантури, осіб	553	665	710	674	465	492	463	83,72	94,10
- на денну форму навчання	349	380	405	417	274	282	265	75,93	93,97
- на вечірню та заочну форму навчання	204	285	305	257	191	210	198	97,05	94,28
Кількість осіб, які закінчили аспірантуру, осіб	356	372	522	563	454	200	305	85,67	152,5
- за денною формою навчання	256	223	307	314	291	48	180	70,31	375
- за вечірньою та заочною формою навчання	100	149	215	249	163	152	125	125	82,23

*Складено за даними головного управління статистики в Одеській області [1]

За суттю, на наш, суб'єктивний погляд, система освіти країни є консервативною. Отже, соціальні зміни не приносять інновацій в освіту, але соціальні зміни відкривають нові шляхи в освіті та породжують потребу в модернізації. Мова про модернізацію освіти, її цифровізація обговорювалися тривалий час на різних рівнях, але просування інноваційних ідей потребують впровадження вже сьогодні. Тенденції розвитку змінилися завдяки соціальним змінам. На

кінець 2021 року діджиталізація стала основним трендом у світі. COVID – 19 став тією рухомою силою, яка захопила світ та змусила майже кожного використовувати цифрові технології. Українська освіта не є виключенням. Відбулося активне впровадження цифрових технологій (діджиталізація).

Таблиця 3 - Динаміка підготовки докторантів у вищих закладах Одеської області за десятирічний період (на початок року)*

Показники	2000р.	2005 р.	2010р.	2015р.	2018р.	2019р.	2019 р. до 2000р. %	2019 р. до 2018р. %
Кількість наукових установ та закладів вищої освіти, які мають докторантів, од.	13	16	17	19	16	16	123,07	100
Кількість докторантів на кінець року, осіб	77	80	75	92	56	51	66,23	91,07
Кількість осіб, зарахованих до докторантури, осіб	27	31	32	32	25	22	81,48	88
Кількість осіб, які закінчили докторантуру, осіб	23	19	28	29	47	27	117,39	57,44

*Складено за даними головного управління статистики в Одеській області [1]

Взагалі, як ми вже відмічали в наших дослідженнях [2] поняття «діджитал», як відомо, пов'язано з таким процесом як перехід бізнесу на цифрові технології. В Інтернет виданнях [3] зазначається, що «діджиталізація – це загальний термін для визначення цифрової трансформації суспільства та економіки. Він описує перехід від індустріальної епохи та технологій до епохи знань та творчості, які характеризуються цифровими технологіями та інноваціями в цифровому бізнесі.

Діджиталізація також є об'єктивним вектором розвитку вищої освіти. Вона є однією з тенденцій, яка, швидше за все, з'явиться протягом наступних 20 років і матиме найсильніший вплив (порівняно з іншими процесами) на реальність вищої освіти. Тому серед реформ вищої освіти, можливих у майбутньому, діджиталізація освітнього процесу вважається найбільш провідним і перспективним напрямком.

Серед переваг діджиталізації з організаційної та економічної точки зору слід виділити:

- забезпечення безперервного навчального процесу у разі екстремальних обставин;
- упорядкування процесів управління;

- інтеграція унікальної та оцифрованої системи записів для швидкісного пошуку;
- кращий доступ та обмін інформацією з колегами по всьому світу;
- підвищена швидкість реагування на побажання та зауваження здобувачів вищої освіти;
- здатність своєчасно використовувати точний аналіз;
- підтримка гнучкості робочої сили.

Підсумовуючи, можна відмітити, що діджиталізація – напрямок розвитку вищої освіти. Діджиталізація у вищій освіті - поява нових способів виробництва та відтворення знань, моделей мислення та спілкування; формування нових типів колективного та гібридного (людина-комп'ютер) інтелекту; значні зміни в когнітивних здібностях людини. Цифрові технології дозволяють закладам вищої освіти швидше оновлювати свої програми, навчальні навички та кадри, щоб не програвати в конкуренції з боку іноземних університетів, онлайн-платформ тощо.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Головного управління статистики в Одеській області. URL: www.od.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 23.11.2021).
2. Атамась Г.П., Петренко О.П. Роль діджиталізації в ефективному розвитку сучасних підприємств. International scientific conference “Development of modern economic science in the context of digitalization” : conference proceedings, December 3–4, 2021. Riga, the Republic of Latvia : “Baltija Publishing”, 2021. Pp.20-24
3. Innolytics. URL: <https://m.facebook.com/innolytics> (дата звернення: 22.11.2021).
4. Атамась Г.П., Петренко О.П. Розвиток малого бізнесу в умовах переходу до цифрової економіки. Збірник тез доповідей за матеріалами V Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні управлінські та соціально-економічні аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання в умовах трансформації публічного управління -2022» (м. Одеса, 10 листопада 2022 р.), НУОП. Одеса, 2022. С. 109-112 https://economics.net.ua/files/science/admin_men/2022/tezy.pdf